

20ste zondag door jaar B

Joh. 6, 51-58

Inleiding

We vieren vandaag de 20ste zondag door het jaar en opnieuw, zoals de afgelopen weken, gaat het over samen maaltijd vieren. Brood en beker met elkaar delen. Tegelijk zit er vandaag iets apart aan, want waar we in de eerste lezing uit het boek Spreuken gewoon open en vrij worden uitgenodigd om naar voren te komen en het brood met elkaar te delen en te drinken uit de beker met wijn die speciaal voor ons gemengd is, horen we dat daar in het evangelie vandaag toch door Jezus een extra dimensie aan toegevoegd wordt. En die dimensie laat zich misschien het beste samenvatten met een Nederlands spreekwoord: ‘wat de boer niet kent, dat eet hij niet’. En dan hebben we meteen een soort tegenstelling in de lezing. Aan de ene kant: we zijn allemaal welkom om mee te doen, te eten, te vieren en aan de andere kant: doen we dat wel, eten we wel mee, lusten we wel, eten we wel wat ons wordt voorgezet. Daar wil ik straks in de overweging met u verder over nadenken.

Preek

Bij feestelijke gelegenheden, maar ook bij samenkomsten waar iets droevig te gedenken of te vieren valt, is het gebruikelijk in onze kringen, eigenlijk wel wereldwijd, om iets te eten met elkaar. Zo was ik gisteren nog op de verjaardag van een zus en ook daar werd iets lekkers geserveerd. En dan wordt dan meestal wel rekening gehouden dat er wat keuze is, zodat iedere gast kan pakken wat hem belieft. Maar, zoals ik u in de inleiding al vertelde, naast dat wat aangeboden wordt zit er ook die factor die in dat Nederlands spreekwoord zit ‘wat de boer niet kent dat eet hij niet’. Ik geef u daarom wat beeldende voorbeelden.

Ooit zag ik een film met Paul Newman in de hoofdrol. Hij speelt daar een gevangene en zit in de gevangenis tussen andere gevangenen. Waarschijnlijk naar Amerikaanse begrippen een gevangenis met een wat lichter regime want de gevangenen zitten zij elkaar in één ruimte en er wordt op een gegeven moment gepraat over hardgekookte eieren die ze wellicht die dag nog bij de lunch gaan krijgen. En dan ontstaat er tussen twee van de gevangen een gesprek, bijna een weddenschap, hoeveel eieren ze wel niet zouden lusten: twee, drie, zegt de ander, vier en zo bieden ze langzaam tegen elkaar op. Als het getal wat ongemakkelijk op begint te lopen, misschien rond 12, 13 of 15, breekt Paul Newman, die een beetje op de achtergrond zit, in en biedt 50. 50 gekookte eieren zal hij binnen de afgesproken tijd opeten. Hier durft niemand meer overheen te bieden. Het geld wordt ingezameld en de weddenschap staat. De eieren worden bij de lunch ingezameld en 's avonds als ze weer bij elkaar zitten of laat in de middag, dan worden de eieren gepeld en gegeten: ei na ei gaat naar binnen. Het wordt zeer plastisch in beeld gebracht en je ziet hoe Paul Newman langzaam maar zeker meer en meer moeite begint te krijgen met het

wegstoppen van die eieren. Maar uiteindelijk, net binnen de tijd, gaat het 50ste ei zijn mond in. Zijn buik wordt dan intussen al een tijdje gemasseerd en als hij dat laatste ei wegheeft en de tijd afgelopen is, staat de tegenpartij erop dat er nog even gecontroleerd wordt of hij dat laatste ei ook wel echt heeft doorgeslikt. Een ongemakkelijke situatie, waarin eieren, zeer gewoon voedsel voor ons allemaal in een keer tot iets onwelgevalligs worden. Je zou meteen je ei laten staan.

Een ander voorbeeld. Ik las jaren terug een boek over een westerling die in zijn eentje een lange tocht door de woestijn maakt, door de Arabische woestijn, en op een dag komt hij daar en mag hij gast zijn bij een sjeik. Die sjeik is rijk en wel voldaan, zowel financieel als in omvang wat hij zelf allemaal te eten heeft, want hij heeft kamelen en een talrijke kudde met geiten en schapen. Hij wordt daar genodigd aan de maaltijd en zoals een goed gastheer betaamd, zet zijn gastheer hem het beste voor wat de dieren die geslacht zijn te bieden hebben.

Zo krijgt de westerse gast een bord soep voorgezet dat als hij ernaar kijkt eruit ziet als een soort gelei-achtige soep waarin twee eieren lijken te drijven, maar als hij nog eens kijkt blijken het de gekookte ogen van het schaap te zijn. Voorzichtig, maar om zijn gastheer niet te krenken, eet hij zijn maaltijd toch op. Een ander voorbeeld uit de krant van eind vorig jaar. In Korea is het eeuwenlang gebruikelijk geweest om hondenvlees te eten, maar vorig jaar heeft de Koreaanse regering daar een streep onder gezet, of misschien moet je zeggen doorheen gezet. Er mag geen hondenvlees meer geserveerd worden in hotels, er mag geen hondenvlees meer gegeten en verkocht worden via de slagerij. Maar, staat er dan aan het eind van het artikelje bij: het is vooral de oudere generatie die deze gewoonte nog heeft en waarschijnlijk er toch wel van zal blijven smullen, zeker op het platteland.

En hoe lang is het voor onze streken geleden? Zelfs in de hongerwinter verdwenen er hier en op andere plekken waar hongersnood leed door de strenge winter aan het eind van de oorlog vele katten uit het straatbeeld, dus soms eet je ook wat voorhanden is: soms omdat het moet, soms met noodzaak.

Met deze voorbeelden kom ik langzaam terug bij de lezingen. Want als we naar de eerste lezing gaan uit het boek Spreuken gaat het over brood en wijn en dan denk je: mooi, zuivere, eenvoudige producten, die lust toch iedereen. Brood en water had misschien gemogen, maar in woestijnachtig gebied is het water niet altijd even betrouwbaar, vandaar brood en wijn. Tegelijk mogen we beseffen dat brood en wijn vele uren werk in zich bergen van zowel de schepping als de mens. De wijnrank moet opschieten, moet takken en twijgen krijgen, aan die takken moeten langzaam de bloementrosjes ontstaan die na bevruchting uitgroeien tot druiventrossen en als die na een warme en een genoeg vochtige zomer eindelijk geoogst kunnen worden, begint het werk voor de wijngaardenier en zijn knechten. De druiven moeten geplukt en gestampt worden, het sap eruit, sap gezeefd, in flessen gebotteld of in kruiken gezet, tijd krijgen om te rijpen en langzaam maar zeker krijg je dan een drinkbare wijn.

Voor brood geldt niet veel andere. De korrels van het graan moeten gezaaid worden, het graan moet opschieten, de korenaar moet zich vullen met nieuwe korrels die weer geogst moeten worden, gedorst, gezeefd. Het graan moet naar de molenaar en het meel komt dan pas bij de bakker om er brood van te kneden en te bakken en vervolgens bij ons op tafel. Dan lijkt brood en wijn zeer eenvoudig maar het is toch een maaltijd waar in alle puurheid al veel in is geïnvesteerd.

En dan maakt Jezus het vandaag nog wat moeilijker, want Hij zegt: 'Ik ben het Levend Brood, Ik ben het brood dat uit de hemel komt' en om het nog completer te maken vergelijkt hij het brood met Zijn lichaam en maakt op die manier het brood tot vlees. Mijn vlees moet je eten, Mijn bloed moet je drinken.

Als we eucharistie vieren zit het in het centrale gebed van de consecratie. Het brood wordt gebroken: neemt, dit is Mijn lichaam. De wijn wordt rondgedeeld: drink, dit is Mijn bloed, voor u vergoten. Is het in die context vreemd dat de Joden beginnen te morren? Hoe kan dat nou? Hoe moeten wij Zijn lichaam eten? Er zijn vele dieren onrein, die mogen Joden niet eten, maar nog sterker is het bij het eten van mensenvlees, want je mag niet doden, en je zult toch een mens eerst moeten slachten om het vlees te kunnen eten. Neen, binnen het Jodendom kan en mag dat perse niet. Maar Jezus vertelt in symbolen, in beelden, hij kan niet anders om duidelijk te maken om wat wij krijgen van God komt en dat Hij dus van God komt: Hij is het brood uit de hemel. Hij is het Levend Brood, vlees voor ons geslacht en aan ons gegeven. Bedenkt dat op Goede Vrijdag in het Johannes evangelie het kruis opgericht wordt en Jezus daaraan geslagen worden, geslacht als de lammeren die op diezelfde dag voor het paasfeest geslacht worden. Brood en vlees liggen in de persoon van Jezus dus heel dicht bij elkaar. Tegelijk gaat het er dan niet om dat wij zeggen: 'ik belief het wel of ik belief het niet, ik mag het wel of ik mag het niet eten', maar het gaat erom dat wij beseffen dat ons dit geschonken is, gegeven, als een gift van God, als een gave uit de hemel. Brood en wijn, in het verhaal al, maar iedere zondag opnieuw als we hier eucharistie vieren, zijn het gaven uit de hemel die ons Jezus geven, zodat Jezus bij ons kan zijn. Niet voor niets bidden we: door Hem, met Hem en in Hem. Jezus mag bij ons zijn en Hij leidt ons steeds opnieuw tot die God, die God waarvan we vandaag in de psalm baden dat Hij steeds genadig voor ons is.

Laten we zo vandaag verder deze viering vieren en met elkaar beseffen dat Christus er wil zijn voor ons en ons brengt op de weg van God de Vader. Amen.

Henry Vermeulen, diaken